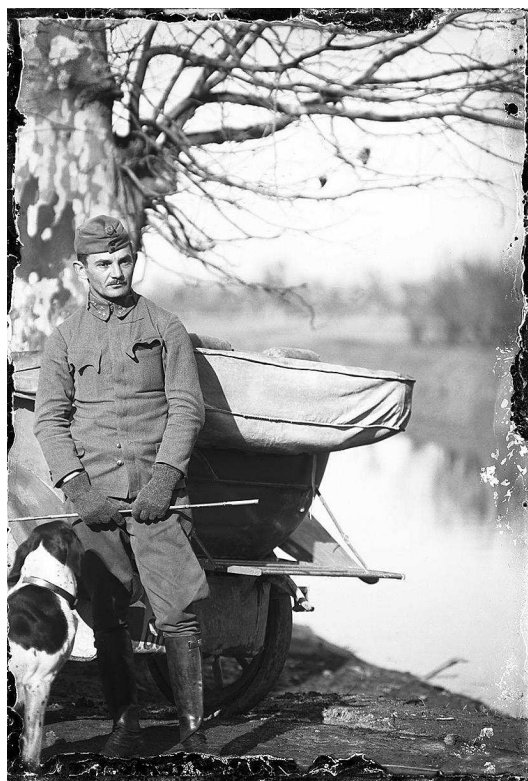

KAFOTKA – DIGITALNI ARHIV, VIRTUALNI MUZEJ ILI NEŠTO TREĆE

mr. sc. SANDA KOČEVAR □ Gradski muzej Karlovac

sl.1. Ivan Graho kao vojnik u 1. svjetskom ratu, 18. prosinca 1915.

sl.2. Autoportret ratnog fotografa dr. Alfonsusa Šibenika.

Godinu dana nakon ideje o razotkrivanju “zaboravljenog” Karlovca putem fotografija, početkom 2012. stvorena je web stranica *KAFOTKA* na adresi www.kafotka.net, koja danas funkcionira i putem društvenih mreža *Facebook* i *Instagram*, te samo na *FB-u* ima više od 2500 pratitelja.

Njezin je osnivač karlovački fotoreporter Dinko Neskusil, koji je, da bi spasio svoju, ali i fotografsku arhivu svoga oca, odlučio digitalizirati i srediti oko tisuću fotografija. No priča nije tu stala, autor *Kafotke* odlučuje zaviriti u stare obiteljske fotoalbume, potražiti stare fotografije vezane za Karlovac i Karlovčane te poziva sugrađane da mu ustupe fotografije za skeniranje, nakon čega će im fotografije vratiti. Velika popularnost *Kafotke* među Karlovčanima, ali i karlovačkom “dijasporom”, te tematske izložbe koje Neskusil organizira intervencijama u javnom prostoru (fotografije Karlovčana u Prvome svjetskom ratu u izlozima karlovačke Radićeve ulice), u drugim prostorima i u suradnji s raznim institucijama (Gradskom knjižnicom *Ivan Goran Kovačić* Karlovac, Zavičajnim muzejom Ozalj) ili, pak, posudbom svoje fotografske građe za izložbe drugih muzejskih ustanova (Gradskog muzeja Karlovac, Hrvatskoga povijesnog muzeja, Goriškog muzeja iz Nove Gorice, Slovenija) nameću pitanje što je uopće *Kafotka* te ima li takav projekt budućnost.

Područje obuhvata *Kafotke* jest prošlost grada Karlovca¹ i njegovih stanovnika, koja se prikazuje putem digitalnih preslika fotografija, iako ima i digitalnih preslika razglednica, sitnog tiska (oglasa, pozivnica...). Prvotna kronološka organiziranost u galerije s tematskim podgalerijama narušena je izdvajanjem pojedinih tematskih galerija u glavni izbornik, što je vjerojatno bilo inicirano

zanimanjem korisnika. Iako je prva vremenska odrednica 1839. – 1900., u toj je galeriji vrlo malo digitalnih preslika i većina ih se odnosi na sam kraj 19. st. Najviše digitalnih preslika odnosi se na drugu polovicu 20. st., što je logično ako se uzme u obzir inicijalni razlog stvaranja *Kafotke*. Uz digitalnu presliku fotografije naveden je naslov te, pokatkad, ime vlasnika fotografije. Nedostaju metapodaci poput autora, datacije, tehnike, dimenzija, ali i kontekstualni i interpretativni sadržaji.² Slika se ne može uvećati, ali se može preuzeti desnim klikom miša. Stranica sadržava uvodni tekst o samom projektu te rubriku “Fotodonacija”, u kojoj je posjetiteljima stranice upućen poziv za doniranje fotografija, a zauzvrat će dobiti na dar autorsku fotografiju po vlastitom izboru. Dodatna su vrijednost projekta galerije “Fotogost” i “Video”.³

Je li *Kafotka* “arhiv sjećanja” ili prvi korak u stvaranju prvoga virtualnog muzeja povijesne fotografije?⁴ U ovom

¹ Postoje i pokušaji širenja projekta na područje drugih gradova Karlovačke županije, no oni su u postojećim okolnostima ograničeni, čega je svjestan i sam osnivač stranice. <http://kaportal.rtl.hr/spika-dinko-neskusil> (posjećeno: 1. rujna 2016.).

² Uz manji broj digitalnih preslika postoje pokušaji kontekstualnih i interpretativnih tekstova koje suradnica *Kafotke* B. Fabac prenosi iz postojeće literature (*Karlovački leksikon, Svjetlo*) ili su rezultat njezinih istraživanja.

³ Rubrika „Video“ trebala bi se pročistiti i iz nje bi se trebalo izdvojiti ono što zapravo pripada hemerotecu.

⁴ <http://www.kafotka.net/info/foto-razotkrivanje-zaboravljenog-karlovca> (posjećeno: 1. rujna 2016.).

trenutku i ovom obliku ne; uvjetno bi se mogla nazvati digitalnom zbirkom. Naime, digitalna zbirka rezultat je procesa digitalizacije. No digitalne presnimke ne postaju automatizmom zbirka. Ti novonastali digitalni objekti trebaju se identificirati, opisati, stručno i znanstveno obraditi, sistematizirati i organizirati te trajno očuvati. To je ono što *Kafotki* nedostaje. Ona, doduše, komunicira s posjetiteljima uglavnom na emotivnoj i evocirajućoj razini, ograničavajući spektar svojih korisnika samo na Karlovčane i karlovačku "dijasporu". No komunikacija je interakcija, *društveni proces u kojemu se bavimo značenjima – konstrukcijom, promicanjem i interpretacijom sadržaja, stajališta i vrijednosti.*⁵

Kako korisnici digitalne preslike promatraju na temelju onoga što je o fotografijama rečeno, dolazimo zapravo do apsurdna – da je *Kafotka* zanemarila odnos prema korisnicima jer je kreirala "arhiv sjećanja" samo za određenu skupinu posjetitelja stranice – za one koji su (pro) živjeli doba i događaje uhvaćene fotoaparatom.

Pokretač *Kafotke* izuzetno je ponosan⁶ (s pravom) na svoj projekt, no nije zadovoljan uvjetima u kojima ona nastaje i zabrinut je za njezinu budućnost.⁷

Ima li taj projekt budućnost? Da, ali uz ozbiljniji pristup, čvrstu strukturu i kriterije objavljivanja. Može li postati *prvi virtualni muzej povijesne fotografije*?⁸ Ne, jer je naziv pretenciozan i preširok za ono čime se *Kafotka* zapravo bavi, a to je karlovačka prošlost. Što je, zapravo, virtualni muzej? Iako virtualni oblici prikazivanja baštine nisu novitet u baštinskim ustanovama u RH, tek se novi

sl.3. Boško Petrović u Karlovcu 1943. godine.

sl.4. Sudjelovanje KAfotke na izložbi '45., Hrvatski povijesni muzej, 10. ožujka - 3.listopada 2016.

sl.5. Motocross međunarodna utrka na Dubovcu 1966.

Zakon o muzejima (NN 110/15) u članku 3. dotiče virtualnosti kao oblika interpretiranja i prezentiranja materijalne i nematerijalne baštine *putem različitih komunikacijskih oblika u stvarnom i virtualnom okruženju.*⁹

Muzejska zajednica, pak, definira virtualni muzej kao *komunikacijski proizvod usmjeren na materijalnu i nematerijalnu baštinu dostupan korisnicima, koji se koristi različitim oblicima interaktivnosti i ulazaka u virtualni svijet radi obrazovanja, istraživanja, zabave i poboljšanja posjetiteljeva iskustva.*¹⁰

Web je danas zasigurno najmoćniji alat kojim baštinske ustanove raspolažu, a prednosti primjene tehnologije sigurno su višestruke u usporedbi s nedostacima, no to je još uvijek područje u kojemu dosta toga nije jasno niti je zakonski regulirano (npr. tko je mjerodavan i stručno osposobljen stvoriti, kreirati i održavati takve projekte...).

Osim toga, u vremenu kada svatko od nas može biti kustos, fotograf, glazbenik, glumac, pisac..., barem na webu, kako će korisnik moći prepoznati što je vrijedno, točno i pouzdano ako se termin *muzej* počne olako upotrebljavati? Naime, pojam *muzej* pobuđuje povjerenje korisnika, na neki način jamčeći da je sadržaj prikupljen, istražen i predstavljen u skladu s pravilima struke.

5 Šojat-Bikić, M. Virtualne izložbe: Meštović u Kaštelima i neidentificirani muzejski objekti (NMO) u kibernetičkom prostoru. *Informatica Museologica* 41 (1-4) 2010., Zagreb, str. 102.

6 *Kafotka je nešto najbolje što sam napravio u životu* <http://kaportal.rtl.hr/spika-dinko-neskusil> (posjećeno: 1. rujna 2016.).

7 *Idealno bi bilo kada bih, dakle, imao mali poslovni prostor i redovni izvor prosječnih prihoda.* <http://kaportal.rtl.hr/spika-dinko-neskusil> (posjećeno: 1. rujna 2016.).

8 <http://www.kafotka.net/info/fotografotkrivanje-zaboravljenog-karlova> (posjećeno: 1. rujna 2016.).

9 <http://www.zakon.hr/z/302/Zakon-o-muzejima> (posjećeno: 1. rujna 2016.).

10 Hermon, S., Hazan, S. *Rethinking the virtual museum.*

https://www.academia.edu/5052305/Rethinking_the_Virtual_Museum (posjećeno: 1. rujna 2016.).

sl.6. Izložba fotografija *Drugi svjetski rat – na drugi način*.

sl.7. Karlovački fotoreporter Dinko Neskusil pokrenuo je web stranicu KAFOTKA na adresi www.kafotka.net koja danas funkcioniра i putem društvenih mreža Facebooka i Instagrama.

Sve fotografije u prilogu korištene su ljubaznošću gospodina Dinka Neskusila.

U svakom slučaju, ovakva je inicijativa hvale vrijedna i treba joj, kao i svakom obliku privatnog poduzetništva u kulturi, pružiti potporu.¹¹

LITERATURA

1. Bakić, M. *Spika – Dinko Neskusil, fotoreporter, istraživač karlovačke foto povijesti: Kafotka je nešto najbolje što sam napravio u životu*. URL: <http://kaportal.rtl.hr/spika-dinko-neskusil> (posjećeno: 1. rujna 2016.).

2. *FOTO razotkrivanje "zaboravljenog" Karlovca*. URL: <http://www.kafotka.net/info/foto-razotkrivanje-zaboravljenog-karlova> (posjećeno: 1. rujna 2016.).

3. Hermon, S., Hazan, S. *Rethinking the virtual museum*.

https://www.academia.edu/5052305/Rethinking_the_Virtual_Museum (posjećeno: 1. rujna 2016.).

4. Poduzetništvo u kulturi. http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Odobreni%20programi%202016/PuK-odobreno_2016.pdf (posjećeno: 1. rujna 2016.).

5. Šojat-Bikić, M. Modeliranje digitalnih zbirki i digitalnih proizvoda: sadržajno-korisnički aspekt komuniciranja kulturne baštine u digitalnom obliku. *Muzeologija*, 50 (2013), Zagreb.

6. Šojat-Bikić, M. Virtualne izložbe: Meštović u Kaštelima i neidentificirani muzejski objekti (NMO) u kiberprostoru. *Informatica Museologica* 41(1-4) 2010., Zagreb, str. 98-107.

7. Zakon o muzejima. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_10_110_2121.html (posjećeno: 1. rujna 2016.).

Primljeno: 14. rujna 2016.

¹¹ Ministarstvo kulture RH poduprla je u 2016. godini 60 programa poduzetništva u kulturi s ukupno 1 817 577,50 kn.

URL: http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Odobreni%20programi%202016/PuK-odobreno_2016.pdf (posjećeno: 1. rujna 2016.).

KAFOTKA – DIGITAL ARCHIVE, VIRTUAL MUSEUM OR SOMETHING ELSE

The history department of Karlovac Municipal Museum has in the last few years via a number of activities been attempting to link Karlovac collectors and museums more tightly together. A year after the floating of the idea about discovering "forgotten" Karlovac via photography, at the beginning of 2012 the Web site Kafotka was created, at the URL www.kafotka.net, which today also works through Facebook and Instagram, on FB alone having more than 2500 followers. Its founder was Karlovac photo reporter Dinko Neskusil, who, to save his and his father's photographic archives, determined to digitalise and arrange about a thousand photos. But the story did not end there, and the creator of Kafotka determined to look into the old family albums, seek out old photographs related to Karlovac and its people, and to invite fellow citizens to lend him photographs for scanning. Because of the great popularity of Kafotka among Karlovac people and expatriates, as well as of the thematic exhibitions that Neskusil has organised by interventions in public space (photographs of Karlovac people in World War I in the shop windows of Radićeva ulica in Karlovac) and in other places and in collaboration with various institutions, or by lending his photographic material for exhibitions of other museum institutions, the present writer raises the question of what Kafotka really is and whether a project like this has a future.